

EL RESPECTE DELS DRETS HUMANS EN ELS PROCESSOS DE CONTRACTACIÓ PÚBLICA DE SUMINISTRES I SERVEIS DE SEGURETAT

Novembre 2017
Observatori de Drets humans i Empreses
al Nord d'Àfrica i Orient Mitjà

Autor: Felip Daza
Suport investigador: Blanca Camps-Febrer, Miguel Castro, Sónia Latif, Marc Brugat
Disseny i maquetació: Lucrecia Baquero

info@odhe.cat

Introducció

El present document és part de la iniciativa “[99,3% responsables](#)” que aspira a millorar la protecció dels drets humans a través de la contractació pública a l'àmbit dels serveis i subministraments de seguretat.

Aquest estudi sectorial complementa la “Guia d Compra Pública i Drets Humans” amb l'objectiu d'aportar un anàlisi detallat de les característiques i implicacions concretes de la contractació pública de productes i serveis de l'àmbit de la defensa i la seguretat pública.

Amb aquest objectiu hem estructurat el document en 4 blocs principals:

Primer, realitzem una delimitació breu de la indústria militar i de seguretat identificant les diverses tipologies d'empreses d'aquest sector i les seves interseccions, per ser conscients de la complexitat de les seves cadenes de subministrament.

Segon, identifiquem el marc normatiu internacional, europeu i nacional aplicable a la contractació pública en l'àmbit de defensa i seguretat públic.

Tercer, aprofundim en casos de vulneracions de drets humans produïts per empreses del sector militar i de seguretat, relacionant-les amb les seves cadenes de subministrament. Destacar que la informació dels casos analitzats ha estat obtinguda de l'Observatori de Drets Humans i Empreses a Nord d'Àfrica i Orient Mitjà (ODHE)¹ i de Shock Monitor-Observing Private War Impact on Human Rights².

Quart, proposem clàusules específiques per introduir en els plecs de contractació pública d'acord amb l'anàlisi normatiu realitzat i amb l'objectiu de prevenir i/o minimitzar futures vulneracions de drets humans de la població afectada directa o indirectament per les operacions de determinades empreses.

I. Delimitació de la indústria militar i de seguretat

La demanda dels serveis de seguretat privada ha estat un dels sectors que major creixement econòmic ha tingut en les últimes dècades. El “Grup de Treball de Nacions Unides sobre l'ús de mercenaris com a mitjà per violar els drets humans i obstaculitzar la lliure autodeterminació dels pobles” considera que la demanda global va arribar als 244.000 milions de dòlars durant l'any 2016³.

Les polítiques de seguretat pública desenvolupades a partir dels atacs terroristes del 11 de setembre de 2001 van facilitar un augment de la despesa pública en seguretat pública als Estats Units d'Amèrica i a Europa. A l'Estat espanyol, aquestes polítiques han anat acompanyades per processos de privatització de la seguretat pública, intensificant les transaccions comercials entre les Administracions públiques i les empreses militars i de seguretat.

---

¹ Per més informació veure: www.odhe.cat

² Per més informació veure: www.shockmonitor.org

³ Per més informació veure: Alt Comissionat de Drets Humans de Nacions Unides (OHCHR), 2010, *Report to the 68th session of the General Assembly*, UN Doc. A/68/339, Disponible a: www.documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N13/432/67/PDF/N1343267.pdf?OpenElement (Accés: 30/10/2017)

Parafrasejant l'ex-comissari europeu Franco Frattini, la seguretat és considerada un "bé comú", la responsabilitat del qual no depèn únicament de l'estat, si no que ha de ser compartida per actors privats⁴. La llei de Seguretat privada aprovada el 2014 pel govern espanyol segueix aquesta lògica, convertint les empreses del sector de seguretat en complementàries a les Forces i Cossos de Seguretat de l'estat.

Així, el sector industrial militar i de seguretat ha vist en la lluita contra el terrorisme o el control del flux migratori, una nova oportunitat de negoci. Això ha portat a la transformació i adaptació de velles i noves empreses a sectors que eren tradicionalment gestionats per les Forces i Cossos de Seguretat de l'estat, com el control de fronteres o presons. Aquesta adaptació del sector militar i de seguretat s'ha traduït en noves funcions com el suport logístic i operacional; formació de policies; gestió de la seguretat a presons; tasques relacionades amb l'ordre públic; serveis relacionats amb les distintes fases del procés migratori: des de el control de fronterer fins la deportació de persones; serveis de ciber-seguretat intel·ligència i anàlisi de dades; seguretat marítima; desminatge; entre d'altres.

En aquest context, podem identificar diferents tipologies d'empreses d'acord amb les seves funcions i que categoritzem de la següent manera:

- **Empreses de producció armamentista:** es refereix a las empreses tradicionals de producció d'armament (carros de combat, míssils, munició, etc). Funcions que es complementen amb serveis de manteniment i formació per a l'ús dels mateixos productes.
- **Empreses de serveis militars:** serien aquelles empreses que ofereixen serveis a las forces militars i que impliquen l'ús de personal en tasques logístiques (neteja d'uniformes; càtering; transport, manteniment i destrucció d'armament i materials de defensa, etc) i suport operacional.
- **Empreses de producció de subministres i infraestructura de seguretat:** es dediquen a la producció de múltiples productes per la seguretat passiva i activa com cascos, porres, armilles de protecció per la policia, construcció de tanques intel·ligents amb sensors de detecció, concertines per a fronteres, etc.
- **Empreses de tecnologia de la seguretat:** empreses que ofereixen solucions tecnològiques a través de consultories d'assessorament o producció de software per millorar la protecció de la informació digital, anàlisi de dades i intel·ligència.
- **Empreses de seguretat privada:** ofereix serveis de protecció física en edificis governamentals, infraestructures crítiques (aeroports, bases militars, ports, centrals nuclears, centres de detenció de immigrants, etc), VIP, extracció de matèries primes i transport de mercaderies.

No obstant, actualment no es fàcil categoritzar una empresa en una única tipologia ja que acaben realitzant diversos tipus de funcions per adaptar-se a les necessitats de seguretat del mercat i així assegurar les seves quotes de beneficis. El principal exemple és la emergència d'un nou tipus de corporació, el que és coneix com **Empreses Militars i de Seguretat Privada (EMSP)**. Aquest tipus d'empreses es caracteritzen per oferir serveix que impliquen l'ús de personal tant al sector militar com en el de seguretat. Per tant, la gamma de serveis oferts, en ocasions per una única empresa, seria molt ampli. Les principals empreses, d'origen estatunidenc o britànic, són Academi, G4S, GEO group, Serco, KBR, entre d'altres.

---

⁴ Frattini F., 2007, *Security by design*, discurs a la Conferència sobre Investigació en seguretat a la UE a Berlín. Disponible a: www.europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-07-188_en.htm (Accés: 20/10/2017).

Les amenaces en l'àmbit de la ciber-seguretat i el creixent debat sobre la protecció de dades de caràcter personal està creant un nou nínxol de negoci. S'estima que el mercat global de la seguretat de la informació creixerà un 7% el 2017 respecte a l'any passat fins assolir els 86.400 milions de dòlars⁵. En la lògica d'adaptació de la indústria militar i de seguretat, observem com les EMSP o empreses de producció armamentista estan oferint serveis més avançats en l'àmbit de la seguretat de la informació, oferint productes o serveis d'assessoria per tal que els seus clients blindin les seves dades. Això es produeix a través de la creació de nous departaments, absorció o joint ventures amb empreses d'innovació tecnològica.

En qualsevol cas, un dels aspectes comuns en les principals empreses militars i de seguretat és el seu component **transnacional**. G4S és una de les EMSP més grans del món. La seva seu es troba al Regne Unit, però opera en més de 125 països del món i amb més de 585.000 empleats ofereix serveis que van des de la protecció d'edificis governamentals fins la gestió de presons⁶.

Això ens porta a complexes **cadena global de subministres** amb proveïdors i subcontractistes on participen diferents tipus d'empreses del sector, ubicades en diferents llocs del món, en moltes ocasions en països amb un major risc de vulneració dels drets humans. Per exemple, en zones afectades per conflicte armat o ocupació il·legal, on la conjuntura facilita la invisibilització, normalització i impunitat a l'hora de vulnerar els drets humans de la població. És més, aquestes zones poden arribar a convertir-se en un camp de proves real per a la innovació a l'àmbit de seguretat i la defensa.

El **cicle de vida dels productes o serveis de seguretat** produïts per aquests corporacions està íntimament relacionat amb la seva cadena de subministrament: des de la innovació, investigació i ús en fase de proves fins a la seva destrucció.

El sector de la seguretat és diferent a qualsevol altre sector ja que els seus productes i serveis impliquen, de forma directa o indirecta, l'ús de la força i per tant, tenen **major risc de vulneració dels drets humans**. En això es troba la importància de que les Administracions públiques regulin de forma específica el sector i incorporin controls més exhaustius des de la producció fins la contractació de serveis i productes de seguretat. La funció de l'estat ha de ser la de promoure el respecte dels drets humans al sector empresarial a través de les transaccions comercials que estableixen amb les mateixes, així com establir els mecanismes necessaris per a la rendició de comptes i la reparació efectiva de les víctimes de les vulneracions dels drets humans.

II. Marc Normatiu aplicable

La "Guia de Compra Pública i Drets Humans" identifica i sistematitza de forma detallada el conjunt del dret internacional de drets humans incorporats a l'ordenament jurídic espanyol. Les Administracions públiques de l'Estat espanyol, com a responsables de la promoció i de la defensa dels drets humans, estan obligades a transversalitzar-los en la contractació pública.

Segons els Principis Rectores de Nacions Unides, els estats han de promoure el respecte dels drets humans entre el sector empresarial a través de les transaccions comercials

⁵ Per a més informació veure nota de premsa de Gartner: www.gartner.com/newsroom/id/3784965

⁶ Per a més informació veure web corporatiu de l'empresa: www.g4s.com/en/Who-we-are/Where-we-Operate

que estableixen amb les mateixes (principi rector 6)⁷. Per la seva part, els agents empresarials tenen la responsabilitat de respectar els drets humans⁸.

Així mateix, en aquells contextos on hi ha major risc d'impacte en los drets humans, com zones afectades pels conflictes,

“les empreses han de considerar aquest risc com una qüestió de compliment de la llei, donades les creixents responsabilitats legals de les empreses com resultat de demandes civils extraterritorials i de la incorporació de les disposicions de l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional en jurisdiccions que reconeixen la responsabilitat penal de les empreses. Per una altra banda, els directors, directius i empleats de les empreses poden incorre en responsabilitats legals per actes que equivalen a greus violacions de drets humans. En situacions complexes d'aquest tipus, les empreses han d'assegurar-se de no empitjorar la situació. A l'hora d'avaluar la millor manera d'actuar, en molts casos farien bé en recórrer no només a experts i consultes intersectorials dins de la mateixa empresa si no també a experts independents solvents, en particular experts dels governs, la societat civil, les institucions nacionals de drets humans i iniciatives multilaterals de les parts interessades pertinents”⁹.

Recentment, el Govern espanyol ha adaptat els Principis Rectors al Pla Nacional de Drets Humans i Empreses comproment-se a “incloure clàusules de respecte dels drets humans en la contractació de serveis militars i de seguretat privades d'acord amb els Principis Bàsics de les Nacions Unides sobre l'ús de la força i armes de foc pels agents funcionaris encarregats de fer complir la llei (1990)¹⁰, el Codi de conducta per funcionaris encarregats de fer complir la llei (1979)¹¹ i el Tractat sobre el Comerç d'Armes (2013)¹²”.

La principal normativa aplicable a la contractació pública a la Unió Europea es troba en la **Directiva 2014/24/EU sobre compra pública del Parlament Europeu i el Consell**¹³. L'element més destacable és la incorporació de criteris socials i medi ambientals per valorar l'oferta d'acord amb tot el seu cicle de vida, és a dir producció, transport, comercialització i destrucció, incloent fases ulteriors del procés. El 26 de octubre de 2017, es va publicar la **nova de Llei de Contractes del Sector Públic**¹⁴ que incorpora la directiva europea en el nostre ordenament jurídic. Aquesta norma substitueix, per tant, la Llei 30/2007 de Contractes del Sector Públic.

No obstant això, la nova de Llei de Contractes del Sector Públic **exclou els contractes en matèria de defensa i seguretat pública**, que se sotmeten al règim jurídic de la

⁷ OHCHR, 2011, *Principis rectors de Nacions Unides sobre Drets Humans i empreses*. 2011, Disponible en: http://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_SP.pdf (Accés 08/11/2017)

⁸ Informe de la Comissió d'Assumptes Exteriors del Parlament Europeu, del 19 de juliol de 2016, sobre la responsabilitat de les empreses per violacions greus dels drets humans en tercers països.

⁹ OHCHR, 2011, *Principis rectors de Nacions Unides sobre Drets Humans i empreses*, Op.Cit. pp. 29-30

¹⁰ Per més informació veure: www.ohchr.org/SP/ProfessionalInterest/Pages/UseOfForceAndFirearms.aspx

¹¹ Per més informació veure: www.ohchr.org/SP/ProfessionalInterest/Pages/LawEnforcementOfficials.aspx

¹² **Texto del Tratado de Comercio de Armas (2013)**: www.unoda-web.s3-accelerate.amazonaws.com/wp-content/uploads/2013/06/Espa%C3%B1ol1.pdf

¹³ Per més informació veure: www.eur-lex.europa.eu/legal-content/es/TXT/?uri=celex:32014L0024

¹⁴ Text complet de la nova llei disponible a: www.congreso.es/public_oficiales/L12/CONG/BOCG/A/BOCG-12-A-2-8.PDF

legislació 24/2011 de contractes del sector públic en els àmbits de defensa i seguretat¹⁵.

La Llei 24/2011, trasllada la directiva comunitària Directiva 2009/81/EC sobre la coordinació dels procediments d'adjudicació de certs contractes d'obra, subministrament i servei en el sector de defensa i seguretat¹⁶.

La Llei 24/2011 fita els elements inherents al sector com són la seguretat de la informació, la garantia del subministrament, així com la subcontractació i obligacions derivades de la mateixa. Concretament, regula:

1. els contractes relacionats amb les activitats de defensa i seguretat pública (article 2) com són:
  - a) El subministrament d'equips militars, incloses les peces, components i subunitats dels mateixos.
  - b) El subministrament d'armes i municions destinades a l'ús de les Forces, Cossos i Autoritats amb competències en seguretat.
  - c) El subministrament d'equips sensibles, incloses les peces, components i subunitats dels mateixos.
  - d) Obres, subministraments i serveis directament relacionats amb els equips, armes i municions esmentats en les lletres a), b) i c) anteriors per al conjunt dels elements necessaris al llarg de les possibles etapes successives del cicle de vida dels productes.
  - e) Obres i serveis amb finalitats específicament militars o obres i serveis sensibles.
2. La llei considera la recerca i el desenvolupament com a serveis a l'efecte de l'aplicació de la present Llei.
3. Els contractes de col·laboració entre el sector públic i el sector privat quedaran inclosos en l'àmbit d'aplicació d'aquesta Llei.

Els principals aspectes de la Llei 24/2011 són:

- La **flexibilitat en els procediments de contractació** del sector on es prioritzen els **processos restringits i negociats**. Per facilitar la flexibilitat dels procediments de contractació, l'article 43 al seu apartat 2 preveu la possibilitat, d'acord amb la Directiva, que en el procediment negociat es pugui establir un tràmit previ de selecció de contractistes, tendent a limitar el nombre dels licitadors amb els quals dur a terme el diàleg a aquells que reuneixin els requisits de solvència que garanteixin la correcta execució del contracte;
- La solvència com a criteri fonamental d'adjudicació i condicions especials d'execució del licitador però també exigible als subcontractistes, basat en:
  - la **capacitat d'assegurar la informació sensible** (art.21) que implica que l'autoritat contractant pot exigir les habilitacions necessàries en matèria de seguretat de l'empresa i compromisos dels licitats i subcontractistes en matèria de confidencialitat;
  - **mantenir el servei/proveïment durant tot el cicle del projecte** (art.22): implica que l'organització i la localització de la cadena de subministraments li permeti mantenir el proveïment del producte o servei, així com que el licitador pugui complir amb les obligacions en matèria d'exportació, trànsit i trasllat.

¹⁵ Disponible a: www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2011-13239

¹⁶Més informació: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0081&from=EN>

- El principi que l'adjudicació del contracte ha de fer-se d'acord a l'oferta econòmicament més avantatjosa i amb respecte estricte als principis d'igualtat i tractament no discriminatori. En els criteris d'adjudicació s'inclouen dues opcions: 1) un únic criteri que llavors serà el preu més barat; 2) diversos criteris on es tindran en compte: la qualitat, el preu, el valor tècnic, el caràcter funcional, les característiques mediambientals, el cost d'utilització, els costos al llarg del cicle de vida, la rendibilitat, el servei postventa i l'assistència tècnica, la data de lliurament i el termini de lliurament o d'execució, la seguretat del proveïment, la interoperabilitat i les característiques operatives. (art.32 de la llei).
- Exclou els serveis que tinguin a veure amb aspectes relacionats amb la seguretat nacional. Per tant, es manté el veto del art 346 del TFUE per interès essencial de defensa i seguretat. Així mateix, també s'exclouen serveis altament sensibles com els relacionats amb la intel·ligència.
- Es prohibeix la contractació d'empreses en les següents situacions (art. 12):
  - Haver estat condemnades mitjançant sentència judicial ferma per un o diversos delictes de terrorisme o per delicte lligat a les activitats terroristes, inclosa qualsevol forma de participació en el delicte existent, conforme a la legislació penal existent;
  - Haver-se esbrinat, sobre la base de qualsevol mitjà de prova, incloses les fonts de dades protegides, que l'empresari no posseeix la fiabilitat necessària per excloure els riscos per a la seguretat de l'estat o per a la defensa;
  - Haver estat sancionat amb caràcter ferm per infracció greu en matèria professional, entre les quals s'entendrà inclosa en tot cas la vulneració de les obligacions pel que fa a la seguretat de la informació o a la seguretat del subministrament amb motiu d'un contracte anterior.
- Es permet establir condicions especials d'execució del contracte, en els termes assenyalats per la Llei general de Contractes del Sector Públic, que incorpori criteris mediambientals i socials com el respecte dels drets laborals bàsics en la cadena de subministrament d'acord a les Convencions de la OIT.
- L'autoritat contractant podrà també establir sistemes de gestió de qualitat (art. 16) basats en certificats expedits per organismes independents i consistents amb els estàndards de gestió de qualitat nacional, europeu o internacional.

Davant la possible inseguretat jurídica derivada de la falta de transposició de la Directiva comunitària 2014/24/EU, la Generalitat de Catalunya va aprovar el Decret Llei 3/2016 sobre mesures urgents en matèria de contractació pública. Posteriorment, el Govern de la Generalitat ha elaborat un Codi per a la contractació pública socialment responsable que identifica els aspectes principals per a la incorporació de clàusules mediambientals, socials i laborals en els plec de condicions, incloent clàusules per a una compra pública ètica que contribueixi al desenvolupament humà sostenible basat en la justícia, l'equitat i els drets humans.

El Codi de bones pràctiques en matèria de contractació pública dels serveis de neteja i seguretat de l'any 2011 inclou criteris ètics del gremi que s'han traduït en clàusules específiques en els contractes públics, un dels aspectes destacables és “no realitzar accions que posin en risc l'interès públic”.

En l'àmbit local, la Guia de contractació pública social de l'Ajuntament de Barcelona és també destacable per aportar principis de criteris socials que milloren condicions laborals, exigeixen visibilitzar els subcontractats i que compleixen els mateixos requisits i inclou aspectes de pla d'igualtat entre homes i dones, rellevant per a l'assetjament sexual i la discriminació per gènere.

III. Anàlisi de casos de vulneracions de drets humans

A continuació, analitzem 4 casos de vulneracions de drets humans comeses per empreses del sector militar i de seguretat privada amb activitat a l'Estat espanyol. Cadascun dels casos mostra un aspecte clau en la contractació pública de serveis i subministraments de seguretat des de la perspectiva dels drets humans: des de les condemnes amb sentències i/o resolucions administratives fermes, fins a la transparència de la cadena de valor.

L'estudi d'aquests casos ens permetrà identificar actors i dinàmiques del sector, així com el seu potencial impacte. També relacionarem aquestes vulneracions amb la normativa aplicable en matèria de contractació pública.

Cas #1

Magal S3 i la seva complicitat amb el sistema d'ocupació il·legal d'Israel als territoris ocupats palestins.

[Magal S3 España S.L.](#) és la filial ibèrica de l'empresa israeliana Magal S3 Security Systems Ltd., líder mundial en solucions de seguretat i ciberseguretat per a entorns complexos i infraestructures crítiques com fronteres, centres penitenciaris, ports, aeroports, instal·lacions militars i governamentals, entre d'altres. Els seus serveis principals són la seguretat perimetral i sistemes de circuit tancat de televisió i de comandament i control FORTIS.

El desenvolupament tecnològic de Magal ha estat possible per l'experiència acumulada durant més de 50 anys de complicitat amb el sistema d'ocupació il·legal israeliana sobre la població de Palestina. Aquesta experiència és fonamental a l'hora de valorar el cicle de vida dels productes en aquest cas, dels sistemes de seguretat de Magal S3. En les fases de desenvolupament dels productes i serveis, que posteriorment Magal S3 ofereix a nivell mundial amb l'etiqueta de "Provat en Combat", s'utilitzen els Territoris Ocupats palestins i la seva població com a laboratori¹⁷. Els productes són instal·lats en el Mur de Separació, assentaments i altres infraestructures de l'engranatge de l'ocupació de Palestina, la qual cosa vulnera el Dret Internacional i vulnera els drets humans de la població palestina.

El 2002, Magal S3 va guanyar el 80% de les licitacions per dotar d'un sistema de seguretat de detecció d'intrusions més de 125 km del Mur de Confiscació els Territoris Ocupats de Cisjordània. Aquest mur talla l'accés i despulla els palestins de bona part

¹⁷ Pozo, A. (Dir), Simarro, C., Sabaté, O., 2014, *Defensa, Seguridad, Ocupación como negocio. Las relaciones Militares, Armamentísticas y de Seguridad entre España e Israel*, pp.17.

del territori de Cisjordània que els correspon. El mur va ser considerat il·legal el 9 de juliol de 2004 per la Cort Internacional de Justícia de la Haia . La Cort va considerar que l'objectiu del Mur no és garantir la seguretat de l'Estat d'Israel, sinó confiscar les terres del poble palestí¹⁸.

També l'any 2004, la Cort Internacional de Justícia va afirmar que els assentaments israelians suposen una greu vulneració del dret internacional¹⁹, concretament la IV Convenció de Ginebra²⁰. Magal S3 s'ha convertit en la principal empresa proveïdora de tanques intel·ligents amb sistemes de seguretat perimetral, sistemes que també estan instal·lats en les assentaments il·legals de Ariel, Alfei Menashe, Karnei Shomron, Shilo, Geva Binyamin (Adam), Tzofim, Shaked, Giva'at Ze'ev i Itamar dels Territoris Ocupats Palestins²¹.

Magal, a través de la provisió i manteniment de serveis de seguretat al Mur de Confiscació i als assentaments il·legals israelians, està contribuint a una greu vulneració del dret internacional.

Magal S3 España S.L. es troba en fase d'expansió a l'Estat espanyol. L'empresa reconeix que està ampliant clients i mercats en el país, i que la seva xifra de negoci durant el 2015 va augmentar un 25% en relació amb l'exercici anterior. Les àrees principals d'activitat són:

- Port: Sistemes de seguretat perimetral en el Port de Tarragona;
- Aeroports: Sistema de seguretat perimetral a l'aeroport de Màlaga i Zaragoza
- Energia: Tanques intel·ligents de seguretat per la connexió a la xarxa elèctrica entre Espanya i França.
- Seguretat de plantes energètiques i xarxes de transport de Gas Natural, Endesa, Repsol, Enagas.
- Infraestructures crítiques: Seguretat integral del Centre d'Experimentació de El Arenosillo (CEDEA) a Magazón (Huelva). CEDEA forma part de la Unitat estratègica de l'Institut Nacional de Tècnica Aeroespacial (INTA), del Ministeri de Defensa d'Espanya.
- Presons: Serveis de seguretat en centres penitenciaris i / o detenció, com per exemple servei de transport de personal del Centre penitenciari de Picassent (València).
- Altres clients: Magal S3 informa en la seva cartera de clients que dona serveis a Bases de les Forces Aèries, Tv3 entre d'altres

A Catalunya, un dels seus principals clients ha estat el Port de Tarragona. L'Autoritat Portuària de Tarragona ha adjudicat diversos contractes des de l'any 2013 per valor d'1,6 milions d'euros per millorar els sistemes de seguretat perimetral del Port amb tanques intel·ligents i sistema de càmeres de televisió de circuit tancat. Alguns

---

¹⁸ Tribunal de Justícia Internacional, 2004, "Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory". Disponible a: www.icj-cij.org/en/case/131 (Accés: 08/11/2017)

¹⁹ Tribunal de Justícia Internacional, 2004, "Advisory Opinion on the Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory", pp. 120

²⁰ 1949, *Convenció Relativa a la Protecció de Civils en Temps de Guerra* (IV Convenció de Ginebra).

²¹ Paer més informació: www.whoprofits.org/company/magal-security-systems (Accés: 30/10/2017)

d'aquests contractes es van realitzar a través de procediment negociat sense publicitat²².

Cas #2

L3 Technologies, responsable de torturar a presoners iraquians a Abu Ghraib

[L-3 Technologies](#) és una de les empreses militars i de seguretat privada més importants del món. L'empresa està especialitzada en sistemes d'escàner de rajos X; modernització aeronàutica i embarcacions; sistemes de monitoratge i anàlisi de dades; sistemes de radi i comunicació per satèl·lit; sistemes de precisió de combat; serveis de seguretat i protecció; i suport operacional. Entre les seves filials es troben Titan Corporation i Military Professional Resource Inc (MRPI).

L-3 Technologies va ser una de les empreses que més es va beneficiar dels contractes de seguretat d'Estats Units durant l'ocupació de l'Iraq el 2003, conjuntament amb altres empreses, també nord-americanes, com Halliburton i KBR. Un en els d'aquests contractes va ser la provisió de serveis de traducció interrogatoris de reclusos a la presó d'Abu Ghraib sota la supervisió de membres de l'exèrcit.

Els escàndols relacionats amb els interrogatoris vexatoris i denigrants el 2004 a Abu Ghraib, va destapar la participació dels traductors de les empreses L-3/Titan Corp. i CACI en els casos de tortura dels presoners. Aquest mateix any, 256 iraquians van denunciar a ambdues empreses, per tortura i tractes denigrants, davant Tribunals a Estats Units a través de la "Llei de reclamació per greuges contra estrangers" (ATCA - Alien Tort Claims Act).

Dels 3 processos judicials oberts, en el cas "Al-Quraish et al. vs. Nakhla et al.", l'any 2012 L-3 Technologies va indemnitzar a 71 iraquians amb 5,28 milions de dòlars a través d'un acord extra-judicial permès pel jutge²³. Aquest procés extra-judicial supervisat pel jutge demostra la responsabilitat de l'empresa pels fets ocorreguts.

Aquest és el primer cas en què una empresa militar i de seguretat privada accepta la seva responsabilitat per vulneració flagrant dels drets humans²⁴.

A Catalunya i la resta de l'Estat espanyol, L-3 Technologies ha venut els seus sistemes de seguretat de raigs X als aeroports i edificis governamentals. Concretament, durant

²² Per a més informació veure fitxa de l'empresa a l'ODHE: www.odhe.cat/es/magal-s3-espana-sl/#1467480796628-398b1bf1-i4858a9i-1fb3931d-6ab5

²³ Per a més informació www.business-humanrights.org/en/engility-formerly-part-of-l-3-communications-pays-5-million-to-settle-lawsuit-alleging-torture-filed-by-iraqis-held-at-abu-ghraib-prison

²⁴ Vahlsing, M., 2012, "Abu Ghraib detainees reach settlement in historic lawsuit against military contractors".

Disponible en: www.earthrights.org/blog/abu-ghraib-detainees-reach-settlement-historic-lawsuit-against-military-contractors (Accés: 30/10/2017)

el període en què l'empresa es trobava sotmesa a un procés judicial, entre 2004 i 2012, la Generalitat de Catalunya va adquirir aquests sistemes de seguretat per als seus edificis governamentals.

Cas #3 . La cadena de valor de Indra: subcontractistes responsables de greus violacions del Dret a la Vida

[Indra](#) és una de les principals empreses en el sector tecnològic. Les seves solucions tecnològiques integrals s'apliquen en els àmbits de transport, gestió de tràfic aeri, defensa i seguretat, ciberseguretat, energia, indústria i consum, processos electorals, telecomunicacions, Media i plataformes digitals, sanitat, serveis financers i sector públic, i transformació digital a través de la unitat de negoci Minsait.

Indra és un soci estratègic de l'empresa israeliana “Israel Aerospace Industries (IAI)”, una corporació pionera a la tecnologia de drons i la primera empresa a produir un dron de vigilància²⁵. Però IAI és també una de les empreses que més s'ha beneficiat de l'ocupació. Els seus models Heron-1 i Heron-TP són freqüentment utilitzats per a Forces Israelianes de Defensa sobre els Territoris Ocupats Palestins i especialment sobre la Franja de Gaza per identificar objectius i realitzar atacs amb projectils. Segons Human Rights Watch, Israel hauria utilitzat drons Heron de IAI i Hermes de Elbit Systems, equipats amb míssils Spike i uns altres sobre Gaza²⁶.

Existeixen evidències que demostren que els drons Heron-1 van ser utilitzats durant l'Operació Pluja d'Estiu de 2006 sobre Gaza on van morir més de 400 palestins/as²⁷. En 2008, durant l'Operació “Plom Fos” sobre Gaza, amb més d'1.330 palestins/as morts, es van tornar a usar drons Heron-TP; precedint l'entrada de la infanteria israeliana, netejant l'àrea i neutralitzant objectius amb míssils²⁸.

Entre 2012 i 2013, l'Agència Europea de Defensa i l'Agència Europea Espacial van adjudicar el projecte Desire a l'empresa Indra per “demostrar la capacitat d'incorporació dels RPAS a l'espai aeri europeu a través de l'ús de satèl·lits”. Segons informació corporativa del projecte, aquesta demostració es va realitzar amb diferents tipus de drons entre els quals destaca el model Heron 1 de l'empresa IAI²⁹.

Aquest projecte va permetre a Indra i IAI desenvolupar el nou model Heron MALE (Medium-Altitude Long Endurance) amb equips de radar marítim i sistemes de vigilància nit / dia³⁰. El desenvolupament del model Heron MALE va permetre a IAI i

²⁵ El primer dron de vigilància es va llançar en 1979 amb el nom de Scout.

²⁶ Human Rights Watch. 2009. *Precisely Wrong. Gaza Civilian Killed by Israel Drone-Launched Missiles*, Disponible a: www.hrw.org/report/2009/06/30/precisely-wrong/gaza-civilians-killed-israeli-drone-launched-missiles (Acceso: 13/04/2017)

²⁷ Drone Wars UK. 2010. *Israel and the Drones War. Examining Israel's production, use and proliferation of UAVs*. pp.10

²⁸ Ídem., pp.11

²⁹ Per a més informació veure : <https://artes-apps.esa.int/projects/desire> i <http://www.iai.co.il/2013/36757-45391-en/MediaRoom.aspx> (Accés: 13/04/2017)

³⁰ Transnational Institute, 2014, *Eurodrones Inc.*, Op. Citada, pp.63

Indra competir l'any 2015 en una adjudicació pública del Ministeri de Defensa espanyol per gestionar el sistema MALE per valor de 300 milions d'euros³¹.

Per tant, determinades innovacions tecnològiques d'Indra s'han desenvolupat en el marc de cadenes de valor on participen empreses que registren àmplies vulneracions de drets humans, específicament contra el dret a la vida, integritat física i psicològica, i el dret a la lliure autodeterminació de la població palestina.

Les solucions tecnològiques de defensa i seguretat pública d'Indra són àmpliament utilitzades per les Administracions Públiques a l'Estat espanyol. Les autoritats contractants han d'exigir transparència de les cadenes de valor i excloure a subcontractistes que vulnerin els drets humans.

Cas #4 . Prosegur registra violacions sistemàtiques dels drets laborals a Llatinoamèrica.

[Prosegur](#) és una de les empreses líders en solucions de seguretat per a les empreses i les llars a nivell estatal i internacional.

El sindicat internacional UNI Global Union va presentar el 2013 una queixa formal davant el punt focal de l'OCDE a Espanya per vulneracions de drets laborals comeses per l'empresa Prosegur a Llatinoamèrica. El sistema d'arbitratge de l'OCDE no va funcionar a causa de la negativa de Prosegur de participar en un procés de mediació amb els treballadors. Els casos de vulneració de drets humans van continuar i el 13 de gener de 2017 va presentar una nova queixa per vulneracions de drets humans a Paraguai, Brasil, Colòmbia, Perú. Alguns casos documentats:

- Colòmbia: 14 d'abril de 2016 el treballador A.C.J. de Prosegur va ser assassinat a Santa Marta mentre treballava. Presumptament, A.C.J. no va tenir la protecció del seu equip. A.C.J. havia denunciat amenaces i assetjament pels seus superiors per deixar l'empresa, degut a la provisió de materials i equipaments antiquats³².
- Perú: L'agost de 2014, el treballador sindical de Prosegur L.C. va ser víctima d'una campanya de desprestigi amb la difusió d'octavetes per tota l'empresa. El treballador va demanar que es retiressin aquestes octavetes però l'empresa va fer cas omís³³.

Els casos de vulneracions dels drets laborals comeses per Prosegur en diferents països mostren, segons UNI Global Union, “una cultura d'hostilitat extrema contra els drets dels treballadors, incloent acomiadaments injusts, jornades de 14 hores, discriminació, intimidació i fins i tot amenaces de violència contra els empleats per

³¹ Gonzalez, M., 2015, “EUA i Israel pugnen per vendre *drones a Defensa per 300 milions”. El País.

Disponible: www.politica.elpais.com/politica/2015/05/23/actualidad/1432393935_043035.html (Accés: 13/04/17)

³² Casos 242 documentats a www.shockmonitor.org/shock-monitor/find-data/

³³ Casos 243 i 244 documentats a www.shockmonitor.org/shock-monitor/find-data/

recolzar a un sindicat”. Després d'analitzar els casos, OCDE va emetre un informe instant a Prosegur a investigar i reparar les violacions de drets humans a Llatinoamèrica³⁴.

En qualsevol cas, aquesta situació reflecteix la falta de sistemes de deguda diligència i protocols per al respecte dels drets laborals efectius. Així mateix, les denúncies i els informes emesos per l'OCDE són resolucions administratives fermes que acrediten vulneracions de drets laborals.

IV. Clàusules i bones pràctiques

Les següents clàusules de contractació pública neixen de l'anàlisi de la normativa aplicable, el sector de defensa i seguretat pública, i els impactes de drets humans produïts per empreses d'aquest àmbit. L'objectiu principal és proposar clàusules que puguin ser incorporades en els processos de contractació pública per promoure la protecció dels drets humans.

Les clàusules, es distribueixen en les següents fases de la contractació; preparació del contracte, criteris d'admissió, condicions d'adjudicació, condicions especials d'execució, i seguiment i control.

Mesures per a la preparació del contracte

- Afavorir procediments oberts amb anunci de les licitacions, adjudicació i seguiment per promoure la transparència del sector militar i de seguretat;
- Determinar l'objecte de la contractació des de la perspectiva d'una seguretat pública al servei de les persones i els drets humans.
- Incloure avaluacions de riscos per part de l'administració pública per determinar l'impacte d'un possible procés de contractació pública abans d'obrir la convocatòria. Aquesta avaluació prèvia contribuirà, a més, a definir millor les característiques del contracte;
- Definir els principis del sistema de contractació de l'Autoritat contractant per determinar els estàndards de drets humans aplicables i altres valors com la transparència

Criteris d'admissió

- Aportació de declaració responsable, signada per alts càrrecs de l'empresa, que detalli:
  - o Que l'empresa i els seus subcontractistes no estan condemnades per la vulneració de drets humans a través de sentència judicial ferma (tribunals nacionals o internacionals), resolució administrativa ferma o acord extrajudicial d'acord amb l'ordenament jurídic espanyol i/o tractat internacional subscrit pel govern espanyol;

---

³⁴ Per a més informació veure: www.uniglobalunion.org/news/oecd-spanish-contact-point-urges-prosegur-investigate-address-human-rights-latin-america

- Que els productes i serveis que es contracten en aquesta licitació, no han estat prèviament provats contra la població civil i/o en zones afectades per conflicte armat i/o ocupació il·legal;
  - Que els treballadors de l'empresa licitadora i subcontractistes no han estat condemnats per actes criminals o greus faltes professionals;
  - Que els treballadors de l'empresa i els seus subcontractistes han estat formats en matèria de drets humans i dret internacional humanitari.
- Aportació de tota la cadena de subministrament de l'empresa licitadora per al subministrament de l'obra i servei, indicant qui són tots els subcontractistes que participen i la ubicació dels mateixos;

Condicions d'adjudicació

- Presència, en el contractista, de programes de deguda diligència per investigar i reparar les possibles vulneracions de drets humans que es puguin produir durant l'execució del contracte;
- Realització d'avaluació de riscos d'impactes ambientals, socials i respecte de drets humans sobre la població afectada directa o indirectament per les activitats a desenvolupar durant el contracte, prestant especial atenció a aquelles fases de la cadena de subministrament que es realitzin en zones afectades per conflicte armat on el risc de vulneració de drets humans és encara major;
- Llicències i protocols per a l'ús i manteniment d'armes (Manual d'armes);
- Presència de protocols de Regles d'Enfrontament o Polítiques de l'ús de la força que respectin els drets humans i estiguin compartits per tota l'organització;
- Disposició de protocols de selecció i contractació que respectin els drets laborals i la igualtat de condicions, així com mecanismes d'avaluació contínua física i psicològica dels treballadors;
- Presència de plans de formació sobre els drets humans, DIH, integritat i conscienciació ètica, no discriminació racial o sexual, i prevenció d'assetjament sexual entre els treballadors de l'empresa;
- Documentació que garanteixi la solvència necessària per mantenir el subministrament durant el servei i/o subministrament des de la recerca, lloc de producció, transport i destrucció, respectant en totes les fases els drets humans de les persones on es desenvolupin les operacions de la cadena de subministrament i es respecti la normativa nacional de comerç d'armes i altres materials de seguretat;
- Disposició de certificats de "bona reputació" per part d'altres administracions públiques nacionals o internacionals;
- Disposició de certificacions tècniques que compleixen amb els estàndards europeus dels equips i etiquetatge dels materials militars i de seguretat amb informació del lloc de producció;

- Presència de sistemes de monitoratge intern de l'organització, específicament polítiques i protocols de recursos humans que respectin els drets laborals, departament d'ètica de l'empresa i protecció d'alertes, capacitat investigadora interna, polítiques disciplinàries i sancionadores, plans de formació en els codis de conducta interns.

Condicions especials d'execució

- El compliment de les garanties de solvència per assegurar la informació sensible i el manteniment de tot el subministrament i/o servei, sense que es produeixin mancances professionals que posin en risc aquesta capacitat;
- El compliment i la promoció dels Drets Humans previstos en els tractats subscrits per l'estat i en altres disposicions d'aplicació tant a nivell nacional com internacional i acceptaran que els serveis de l'entitat contractant puguin realitzar quantes comprovacions considerin necessàries per vetllar per aquest compliment. Especialment, es col·laborarà activament amb el responsable del contracte en el moment d'acreditar el compliment d'aquestes obligacions;
- El compliment de totes les polítiques internes de l'empresa, personal i equips valorades com a criteris d'adjudicació;
- Tot el personal haurà de disposar d'identificacions reconeixibles i uniformes amb els logos de l'empresa durant l'execució de les activitats descrites en el contracte.

Mesures per al seguiment i control

- Inspeccions periòdiques a l'empresa per avaluar la implementació de les polítiques internes de l'organització, personal i equips;
- Reunions amb les comunitats locals properes a les cadenes de subministrament per conèixer l'impacte de les operacions de l'empresa en les seves fases de producció dels subministraments i/o serveis.
- Realitzar consultes a organitzacions especialitzades (com ara centres de recerca, organitzacions de defensa dels drets humans, think tanks, entre d'altres) en el sector de l'activitat externalitzada;

V. Conclusions

L'anàlisi del sector industrial de defensa i seguretat pública, i l'impacte que produeixen en els drets humans a través dels casos presentats, ens permet entendre la necessitat de millorar la protecció dels drets humans a través de la contractació pública.

Sense oblidar que els criteris per al respecte dels drets humans han d'estar vinculats amb l'objecte del contracte, hem de tenir present que qualsevol empresa que opti a una contractació pública ha de respectar els drets humans des de les seves polítiques

internes i condicions laborals, fins a totes les fases del cicle de vida dels subministraments i/o serveis subministrats.

La contractació pública com a instrument i política pública estratègica té la capacitat de prevenir les vulneracions de drets humans a través de clàusules específiques que imposin el deure de respectar els drets humans.